

Lietuvos šachmatų federacijos forumas „Strategija ir taktika“

Diskusijų suvestinė ir darbo grupės rekomendacijos

2026 m. rugpjūčio 29 d. „Roko sodyboje“ (Stasiūnų k., Kaišiadorių r.) įvyko Lietuvos šachmatų federacijos forumas „Strategija ir taktika“. Į forumą buvo pakviesti šachmatų bendruomenės atstovai iš visos Lietuvos – klubų vadovai, treneriai, turnyrų organizatoriai, žaidėjai, mecenatai ir šachmatų entuziastai. Diskusijos buvo skirtos Lietuvos šachmatų ateities klausimams: jaunimo ugdymui, renginių sistemai, nacionalinių rinktinių formavimui ir kt.

Forumo dalyviai sutarė, kad diskusijose išsakytos mintys turi būti susistemintos ir užrašytos. Šiam darbui buvo suformuota darbo grupė, kurią sudarė Nerius Gasparavičius, Henrikas Asauskas, Vaidas Sakalauskas, Kęstutis Norkeliūnas, Valentinas Rumiancevas, Tautvydas Vedrickas. Darbo grupė peržiūrėjo forume užfiksuotas diskusijų išvadas, jas sugrupavo pagal temines sritis ir parengė šią suvestinę.

Suvestinė sudaryta iš trijų dalių, atitinkančių pagrindines forumo diskusijų temas: ugdymas, renginiai ir rinktinės. Kiekvienoje dalyje pasiūlymai sugrupuoti pagal atskirus klausimus, o formuluotės, kiek įmanoma, išlaiko forumo metu dalyvių išsakytas mintis.

Darbo grupė taip pat išreiškia atskirą padėką šio renginio mecenatui, LŠF prezidentui Neriui Gasparavičiui, bei pagrindiniam organizatoriui Andriui Paulauskui, taip pat mintimis ir idėjomis prisidėjusiam ir prie šios suvestinės parengimo.

Forumo darbo metodas. Forume dalyviai dirbo mažesnėmis grupėmis: kiekviena grupė gaudavo po vieną potemę iš trijų pagrindinių temų ir ją aptarinėjo atskirai. Grupės užrašė įvardytas problemas ir jų sprendimus dviem lygiais – veiksmus, kuriems papildomų lėšų nereikia, ir priemones, kurios įmanomos tik su papildomu finansavimu. Ši suvestinė parengta remiantis būtent grupių užrašais ir toliau sekusia darbo grupės diskusija, siekiant identifikuoti kertines problemas ir potencialius kelius pirmyn.

Akcentas – veiksmas, nereikalaujantis papildomų lėšų. Darbo grupė sąmoningai didžiausią dėmesį skyrė veiksmams, kuriuos galima pradėti daryti jau dabar, be papildomo biudžeto: aiškus taisyklės, laiku sudaromą kalendorių, susitarimus, komunikaciją ir žmonių įtraukimą. Finansavimo reikalaujančios priemonės forume buvo išsakytos beveik kiekviena tema – nuo trenerių kursų apmokėjimo ir stipendijų iki stovyklų, metodinės medžiagos, salių nuomos ir kvalifikuotų užsienio trenerių samdymo. Šiame dokumente jos atskirai nedetalizuojamos: darbo grupės vertinimu, tai yra atskiras klausimas, kurį verta svarstyti tik apsisprendus dėl prioritetų ir galimų finansavimo šaltinių. Ten, kur pasiūlymo be papildomų lėšų įgyvendinti neįmanoma, tai pažymėta prie konkretaus punkto.

Dokumento apimtis. Forume dalyviai dirbo su trimis pagrindinėmis temomis ir jų potemėmis, todėl nemažai kitų, ne mažiau aktualių, klausimų šioje suvestinėje nenagrinėjama – ne todėl, kad jie būtų mažiau svarbūs, o todėl, kad tiesiog nebuvo šio forumo dalis. Tarp jų, pavyzdžiui: komandinės varžybos ir jų sistema (Lietuvos komandiniai greitųjų ir žaibo šachmatų čempionatai, klubų lyga, vaikų komandinės varžybos); suaugusiųjų ir vaikų greitųjų bei žaibo

šachmatų čempionatų formatai; klubinės sistemos stiprinimas ir skatinimas; federacijos reprezentacinė veikla – sveikinimai jubiliejų proga, bendruomenės narių pristatymas valstybiniams ir sportiniams apdovanojimams; Lietuvos šachmatų istorijos ir iškiliausių šachmatininkų atminimo įamžinimas – sistemingas pagerbimas jubiliejų progomis (įskaitant siekį, kad svarbiausius veteranus pasveikintų ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerija), atminimo turnyrai bei memorialai mirusiems žymiausiems Lietuvos šachmatininkams, taip pat galimybė federacijos renginiams suteikti iškilių Lietuvos šachmatininkų vardus. Šie ir kiti forume nepaliesiti klausimai lieka medžiaga ateinantiems forumams bei tolesnėms bendruomenės diskusijoms.

Dokumento statusas. Darbo grupė nėra oficialus Lietuvos šachmatų federacijos organas, todėl visos šiame dokumente išdėstytos nuostatos yra rekomendacinio pobūdžio. Tai nėra sprendimai, pavedimai ar įpareigojimai – tai forumo dalyvių idėjų suvestinė ir darbo grupės pasiūlymai, kuriuos siūlome apsvarstyti Lietuvos šachmatų federacijos Tarybai ir platesnei šachmatų bendruomenei. Kiekvienas pasiūlymas reikalauja atskiro vertinimo dėl teisinių, finansinių ir organizacinių galimybių, todėl vartojami žodžiai „siūlome“, „rekomenduojame“, „galėtų“ ar „vertėtų“ turi būti suprantami tiesiogine reikšme.

SVARBIAUSIOS REKOMENDACIJOS

Darbo grupės vertinimu, iš visų forume išsakytų pasiūlymų šie yra svarbiausi ir galėtų būti pradėti įgyvendinti pirmiausia. Visi jie pasirinkti pagal esminį kriterijų – ką galima padaryti be papildomų lėšų, vien susitarimu, tvarka ir žmonių iniciatyva bei darbu.

- **Trenerių trūkumas.** Tai esminis visos sistemos ribojimas, o dabartinis teisinis reglamentavimas apsunkina darbą ir jau dirbantiems treneriams. Rekomenduojame kryptingai siekti, kad formalizuotas trenerio išsilavinimas būtų kuo arčiau šachmatų, ir paraleliai išsiaiškinti, kada pakanka neformaliojo švietimo mokytojo statuso, o kada reikalinga trenerio kvalifikacija. Kartu LŠF turėtų padėti regionams steigti trenerio etatus ir pati rengti trenerių kursus pagal jau veikiančią teisėjų kursų modelį (detalesnė informacija 1.1 p.).
 - Darbo grupės vertinimu, diplomatinėje dalyje (t. y. LŠF vardu atstovauti savivaldybėse siekiant įsteigti trenerio etatus) veikti turėtų LŠF prezidentas (jam negalint – vienas iš LŠF viceprezidentų), o administracinėje dalyje (t. y. administracinė pagalba iš LŠF pusės, teikiant reikalingą informaciją ir pan.) veikti turėtų LŠF direktorius.
 - Teisės aktų analizę atliks Tautvydas Vedrickas.
 - Forumo metu identifikuoti asmenys, kurie galėtų būti trenerių kursų lektoriais (Donatas Vaznonis, Vaidas Sakalauskas, Laimutis Šolys, Rišardas Fichmanas ir kt.), tačiau asmuo, kuris galėtų kuruoti šio proceso sukūrimą, dar neidentifikuotas. Šis vaidmuo lieka atviras – darbo grupė kviečia prisidėti pasirodusius bendruomenės narius kreiptis į bet kurį darbo grupės narį.

- Taip pat aiškiai neidentifikuotas asmuo, galintis LŠF vardu pradėti dialogą su LSU (ar kitomis tokią kvalifikaciją teikiančiomis mokslo įstaigomis). Darbo grupės vertinimu, logiškiausia, kad tokia diplomatinio pobūdžio veikla užsiimti turėtų LŠF prezidentas ir / ar viceprezidentai.
- **Metinis kalendorius laiku.** Iš diskusijų forumo metu akivaizdu, kad būtent kuo ankstesnis (ir kaip įmanoma tikslaus) kalendoriaus paskelbimas yra didžiausias prioritetas. Be iš anksto paskelbto kalendoriaus objektyviai neįmanoma ar tampa labai sudėtinga tiek rėmėjų paieška, tiek rinktinių pasirengimas, tiek klubų / akademijų veiklų planavimas. Siūlome sutarti, kad LŠF paskelbia kalendorių su tiksliais datomis – bent pirmojo pusmečio – iki 2026 m. lapkričio 1 d. (2.1.2 p.).
 - Už šio punkto įgyvendinimą atsakingi turėtų būti LŠF Taryba ir direktorius, su visa reikiama bendruomenės pagalba (aiškiai komunikuojant federacijai planuojamų tradicinių ir kt. renginių datas ir, esant galimybei, prisiderinant prie datų pakeitimų esant poreikiui).
- **Pristatymas apie šachmatų naudą verslui.** Federacija neturi medžiagos, su kuria iniciatyvus asmuo ar grupė galėtų eiti pas potencialius rėmėjus, ir nėra aiškiai apibrėžusi savo vertės siūlymo. Esminis aspektas – parengti rinkodaros medžiagą bei apibrėžti vertės siūlymą, o lėšų pirmiausia ieškoti tiems kanalams, kurie tą vertę kuria: socialiniams tinklams, renginių fotografijai ir vaizdo įrašams, interneto svetainei ir pranešimams spaudai (2.1.1 p.).
 - Forumo metu identifikuoti asmuo / asmenys, kurie galėtų prisidėti prie šios srities kuravimo – Šarūnas Pažarauskas (iš vadybinės pusės bei pačio rinkodarinės medžiagos naudojimo einant pas potencialius rėmėjus), Klaipėdos regione šiais klausimais itin aktyviai darbuojasi Valentinas Rumiancevas, taip pat buvo minėti Daivos Dieninės ir Gabijos Šimkūnaitės (iš marketingo / rinkodaros medžiagos parengimo pusės) vardai. Forumo metu nebuvo identifikuotas asmuo, galintis kuruoti šį procesą iš organizacinės pusės. Šis vaidmuo lieka atviras – darbo grupė kviečia prisidėti pasiruošusius bendruomenės narius kreiptis į bet kurį darbo grupės narį.
- **Federacijos išteklių atvirumas bendruomenei.** Daug ką galima padaryti be papildomų lėšų, jei federacija dalijasi tuo, ką jau turi: anksčiau suveikusių projektų savivaldybėms pavyzdžiais ir paraiškų šablonais, organizavimo gerąja patirtimi, kontaktais bei inventoriu. Rekomenduojame laikytis principo, kad LŠF sukurta medžiaga ir sukaupta patirtis yra prieinama visiems klubams, akademijoms ir mokykloms – daliai regionų trūksta ne idėjų, o būtent patirties ir žmogiškųjų išteklių (1.2.1, 2.1.1, 2.3.3 p.).
- **Aiškios rinktinių formavimo taisyklės. OPEN ir moterų rinktinių komplektavimo algoritmas** (įskaitant ir rinktinių trenerių išrinkimą) turėtų būti apibrėžtas aiškiai ir baigtinai. Jis gali būti kasmet koreguojamas, tačiau turėtų būti paskelbtas varžybų ciklo pradžioje – kartu su kalendoriumi, iki 2026 m. lapkričio 1 d. Iš anksto patvirtintiems

rinktinių treneriams siūlome numatyti dalinę diskreciją: aiškiai atskirti kriterijus, kurie vietą rinktinėje garantuoja, ir kriterijus, kurie žaidėją įtraukia į kandidatų sąrašą, iš kurio lemiamą pasirinkimo žodį jau turi atitinkamos rinktinės treneris. Manome, kad prieš galutinai patvirtinant šias taisykles vertinga būtų išgirsti dabartinių ir buvusių rinktinių trenerių bei žaidėjų nuomonę (detalesnis siūlomų kriterijų sąrašas – 3.2, 3.3 p.).

- Forumo metu susitarta, kad rinktinių formavimo gaires tolimesniam Tarybos ir bendruomenės svarstymui parengs Andrius Paulauskas.
- **Delegacijos vadovo pareigų ir funkcijų apibrėžimas.** Rekomenduojame LŠF lygmeniu labai aiškiai apibrėžti delegacijos vadovo funkcijas ir atskirti jas nuo trenerio funkcijų (3.5.1 p.).
 - Delegacijos vadovo pareigų ir funkcijų gaires tolimesniam Tarybos ir bendruomenės svarstymui parengs Tautvydas Vedrickas.
- **Dvipakopė Lietuvos čempionatų sistema.** Meistriškumui ir motyvacijai išlaikyti reikalinga dvipakopė sistema: atviras OPEN pusfinalis ir uždaras OPEN finalas. Darbo grupė siūlo LŠF Tarybai ir bendruomenei apsvastyti OPEN finalo rengimą uždarojo šveicariškojo turnyro (su reitingo „grindimis“, pavyzdžiui, nuo 2200 ELO) sistema.

Atskiros sprendimo reikalauja moterų integracija į šią sistemą – darbo grupės pasiūlymas yra moterų čempionato finalą vykdyti ratų sistema (be moterų pusfinalio, tačiau dalyvės nustatant pagal aiškius ir iš anksto apibrėžtus kriterijus, pavyzdžiui praėjusių metų čempionato rezultatus, reitingus, aktyvumą, paliekant keletą kviestinių vietų Tarybos sprendimu), jį vykdyti paraleliai su OPEN pusfinaliu, o čempionato laimėtojai (ar prizininkės), greta prizų įteikti kvietimą į uždarojį šveicariškąjį OPEN finalą (2.4, 3.3 p.).

 - Tarybai / bendruomenei pritarus, šie pasiūlymai įgyvendinami įprastine LŠF tvarka.
- **Vaikų čempionatų formatai.** Masinius vaikų čempionatus siekime rengti kuo trumpesnius ir patogesnius dalyviams, o laiko kontrolę derinkime prie tos, kuri tais metais naudojama FIDE pasaulio ir Europos čempionatuose. Kartu tiems, kurie nori ilgesnės kontrolės partijų – aukščiausią meistriškumą parodžiusiems žaidėjams, jaunių rinktinės kandidatams ir visiems kitiems norintiems – kurkime mažesnio masiškumo, ilgesnės laiko kontrolės formatus – pavyzdžiui, 90+30 savaitgalinius turnyrus (1.3, 2.5 p.).
 - Tarybai / bendruomenei pritarus, šie pasiūlymai įgyvendinami įprastine LŠF tvarka.
 - Savaitgalinių klasikinių šachmatų turnyrų organizavimas – individualių klubų / akademijų prerogatyva. Federacija prie to galėtų prisidėti inventoriumi (pvz. elektroninėmis lentomis).
- **Tarptautinių kontaktų užmezgimas.** Ryšiai su užsienio klubais ir akademijomis – kvietimai pas save ir išvykos pas juos – yra viena stipriausių motyvacijos priemonių vaikams ir paaugliams likti šachmatuose (1.4 p.). Kitas klausimas – ar tai turėtų būti vystoma

Federacijos mastu (atsimenant, pavyzdžiui, seniau vykdavusius talentingiausių jaunuolių mačius prieš Lenkijos atstovus), ar turėtų būti atskirų klubų / mokyklų / akademijų prerogatyva.

- Šią sritį vystant Federacijos mastu, asmuo, neabejotinai turintis daugiausia tarptautinių ryšių bei puikius vadybinius ir organizacinius sugebėjimus, yra Jonas Sidabras. Aiškumo dėlei, darbo grupė su pačiu Jonu to nėra aptarusi, tai tik idėja. Ši sritis lieka atvira – darbo grupė kviečia prisidėti pasiruošusius bendruomenės narius kreiptis į bet kurį darbo grupės narį.
 - Tačiau paraleliai šia tarptautinių ryšių užmezgimo veikla turėtų individualiame lygmenyje užsiimti ir atskiri klubai / mokyklos bei akademijos.
- **Renginiai viešosiose erdvėse.** Šachmatai turi būti matomi ten, kur žmonės jau būna: miestų šventėse, aikštėse, prekybos ir laisvalaikio centruose. Ypač siūlome išnaudoti žaidimą nežiūrint į lentą – tai vienas iš nedaugelio šachmatų formatų, kuris pats savaime sutraukia žiūrovus ir puikiai atrodo nuotraukose bei vaizdo įrašuose, todėl veikia ir kaip pramoga, ir kaip viešinimo priemonė, o Federacijai maksimaliai gali kainuoti tik organizacinį darbą (2.3 p.).
 - Federacija galėtų prisidėti inventoriumi / techninėmis galimybėmis, pagalba pasiūlant nežiūrint į lentą žaisti galintį žaidėją, tačiau pati tokių renginių paieška ir dalyvavimas turėtų būti atskirų klubų / akademijų / mokyklų iniciatyva. Asmuo ar grupė, galinti šią veiklą koordinuoti LŠF lygmeniu, forumo metu nebuvo identifikuota – šis vaidmuo lieka atviras ir darbo grupė kviečia prisidėti pasiruošusius bendruomenės narius kreiptis į bet kurį darbo grupės narį.

Aukščiau išvardyti akcentai yra darbo grupės subjektyvia nuomone pagal svarbą sudėliota forume išsakytų pasiūlymų dalis. Siekiant bendruomenei suteikti platesnį vaizdą, tolesnėse trijose dalyse tos pačios temos išdėstytos plačiau – su smulkesnėmis problemomis ir pasiūlymais, užrašytais grupių lapuose. Dalis jų yra vienos kito alternatyvos, dalis – tik idėjos tolesnei diskusijai.

1. UGDYMAS

1.1. Trenerių ugdymas ir pritraukimas

Trenerių trūkumas forume buvo įvardytas kaip esminis visos sistemos ribojimas: naujų trenerių beveik neatsiranda, o esami neretai dirba be etato ir be aiškos kvalifikacijos pripažinimo tvarkos. Papildomą kliūtį sukuria teisinis reguliavimas – trenerio kvalifikacija šiuo metu iš esmės siejama su aukštojo mokslo studijomis (Lietuvos sporto universitete ar keliose kitose įstaigose),

todėl į šachmatų ugdymą negali ateiti nemažai patyrusių šachmatininkų (arba iš darbo vietų net yra išmetami jau esantys patyrę treneriai / pedagogai).

- 1.1.1. LŠF turėtų aktyviai padėti regionams įsteigti trenerio etatus. Tais atvejais, kai savivaldybėje jau yra tinkamas žmogus, federacijos parama (politinis „svoris“) bendraujant su savivaldybe gali būti esminis trūkstamas elementas etato sukūrimui.
- 1.1.2. LŠF galėtų reguliariai rengti trenerių kursus. Tam jau turime veikiančią analogiją: federacijos rengiamus teisėjų kursus, kurių organizavimo modelį būtų galima pritaikyti ir trenerių ugdymui.
- 1.1.3. LŠF turėtų ištirti galimybę inicijuoti šachmatų trenerio akreditaciją Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje, kad kvalifikaciją būtų galima įgyti ir ne per universitetines studijas.
- 1.1.4. Inicijuoti šachmatų programą (sekciją) Lietuvos sporto universitete.

1.2. Ugdymas klubinėje sistemoje

Klubai yra pagrindinė vieta, kurioje vaikas iš mokyklinio būrelio pereina prie sistemingo ugdymo, tačiau klubo ir ugdymo sistemos santykis nėra aiškiai reglamentuotas. Klubuose trūksta trenerių, jų darbas finansuojamas nepakankamai, o klubų veiklos planavimą apsunkina ir nepakankamai suderintas varžybų kalendorius.

- 1.2.1. LŠF galėtų padėti klubams rengti projektus savivaldybėms, nes daug klubų neturi žmogaus, turinčio projekcinio darbo patirties, todėl savivaldybių lėšos lieka nepasiektos.
- 1.2.2. Optimizuoti varžybų kalendorių taip, kad klubų ir nacionalinio lygmens renginiai nesikirstų; tai leistų klubams iš anksto planuoti savo veiklą ir dalyvavimą.

1.3. Varžybų ir renginių reikalavimai ugdymo procesui

Konstatuota, kad vaikų klasikinių šachmatų renginiai yra per ilgi ir per masyvūs (jei vienoje vietoje yra visos grupės), o regionuose jų trūksta, taip pat dalis vaikų nedalyvauja vien dėl kelionės atstumo ir jos kainos. Kartu tai yra viena iš tų temų, kuriose forumo dalyvių vizijos akivaizdžiai išsiskyrė, todėl žemiau pateiktos idėjos yra ne rekomenduojamas sprendimas, o diskusijos medžiaga.

- 1.3.1. Valstybinius ir komercinius renginius organizuoti regionuose, juos suskirstant pagal apskritis ir nustatant proporcingas kvotas į nacionalinius čempionatus.
- 1.3.2. Organizuoti daugiau nuotolinių („online“) turnyrų, nes jiems nereikia nei salės, nei kelionės, todėl juose gali dalyvauti ir toliau nuo centrų gyvenantys vaikai. Be abejo, tokie turnyrai negali turėti „oficialios“ nacionalinės reikšmės, tačiau esant poreikiui, jiems gali būti suteiktas koks nors mažiau oficialus statusas („online“ čempionatas ar pan.).
- 1.3.3. LŠF galėtų padėti regionų entuziastams bendrauti su vietos savivaldybėmis: bendravimą su savivaldybėmis natūraliai imtųsi federacijos prezidentas, o ryšius su regionų entuziastais koordinuotų LŠF direktorius.

Atskiroji nuomonė. Darbo grupės narys Kęstutis Norkeliūnas nepitaria zoninių atrankų principui, ypač vaikų, jaunučių ir jaunių varžybose: jaunimas neturėtų būti skirstomas pagal

regionus ir taip ribojamas patekimas į finalą. Tiksliau būtų turėti bendrą Lietuvos finalą, kuriame visi vaikai varžytųsi vienodomis sąlygomis, o laiko kontrolę ir žaidimo organizavimą svarstyti pagal tarptautinių čempionatų principą – kad jaunieji žaidėjai nuo mažens būtų pratinami prie tokio formato.

Darbo grupė sutinka, kad tokio pobūdžio sprendimai neturėtų būti priimami kelių žmonių nuomone. Prieš keičiant vaikų ir jaunių čempionatų formatą rekomenduojame atlikti tikslią trenerių, kurie šiuos vaikus tiesiogiai ruošia ir veža į čempionatus, apklausą, o klausimą toliau diskutuoti LŠF Tarybos lygmeniu.

1.4. Mokinių psichologija ir motyvacija

Forume buvo atkreiptas dėmesys, kad trenerio rolė pastebimai sumenkusi: internete, ypač „YouTube“, prieinama tiek mokomosios medžiagos, jog dalis vaikų ir tėvų mano, kad trenerio nebereikia. Kartu plačiai nusistovėjusi nuostata, kad su šachmatais pakanka tik susipažinti, o vėliau jie nebereikalingi, todėl sulaukę 14 metų ir nematydami tolesnės perspektyvos vaikai iš šachmatų masiškai nubyra. Kartu dalyviai pabrėžė, kad motyvacija vaikams likti šachmatams gali būti ne tik aukšti sportiniai pasiekimai – pavyzdžiui, forumo dalyvių nuomone, tarptautinė patirtis (vykimas į varžybas užsienyje ar organizuotas užsieniečių atvykimas žaisti pas mus) vaikams ir paaugliams veikia stipriau už bet kurią kitą motyvacijos priemonę.

LŠF galėtų nuosekliai transliuoti teigiamas žinutes apie šachmatus – kad jie būtų suprantami kaip visapusiško ugdymo, socializacijos, charakterio stiprinimo ir prasmingo laisvalaikio priemonė, o ne vien kelias į sportinę karjerą.

1.4.1. Užmegzti ir nuosekliai vystyti santykius su kitų šalių klubais, akademijomis ir šachmatų bendruomenėmis: kviešti draugiškas užsienio akademijas į Lietuvą ir vežti savo vaikus pas jas, rengti bendras treniruotes, mačus ir turnyrus.

1.4.2. Sukurti vaikams aktyvaus dalyvavimo šachmatuose reitingavimą ir prizus – kad būtų vertinamas ne tik rezultatas, bet ir nuoseklus žaidimas.

1.5. Masinis ugdymas – šachmatai mokyklose

Šachmatų masiškumas mokyklose forume buvo įvardytas kaip didžiausias neišnaudotas išteklius, tačiau kartu buvo išvardyta ir daugiausia praktinių kliūčių: trūksta mokytojų, kurie galėtų vesti užsiėmimus, nėra tinkamų kabinetų, o klasę neretai tenka dalinti per pusę; trūksta inventorius ir metodinės medžiagos, nėra aiškaus mokinių pasiekimų vertinimo, o mokykloms reikia pagalbos organizuojant varžybas. Šachmatų geografija taip pat netolygi – rajonų mokyklose šachmatų integracija yra reta, neskaitant gerųjų pavyzdžių.

1.5.1. Informacinė sklaida mokykloms: kad mokyklos žinotų, kaip pradėti šachmatų veiklą, kokių sąlygų jai reikia ir į ką kreiptis pagalbos. Šiuo aspektu galima naudoti jau esamą šachmatų literatūrą (forume daug teigiamų atsiliepimų sulaukė A. Bitino metodinė knyga).

1.5.2. Įtraukti vyresnius mokinius savanoriškai mokyti jaunesnius; tai tiesiogiai mažintų mokytojų trūkumą ir kartu potencialiai išlaikytų vyresnius šachmatuose. Galbūt tokio tipo veikla galėtų skaičiuotis prie mokiniams būtinų surinkti socialinių valandų?

- 1.5.3. Įtraukti tėvus per šeimų turnyrus ir bendrus mokyklos renginius, nes tėvų palaikymas šiame amžiuje yra svarbiausias veiksnys, ar vaikas šachmatuose išliks.
- 1.5.4. LŠF turėtų aktyviai bendrauti su mokyklų būrelių rengėjais dėl gabių vaikų išsaugojimo ir jų nukreipimo į klubus bei sistemingą ugdymą.

2. RENGINIAI

2.1. Finansavimo renginiams paieška

Lėšų trūksta visoms veikloms, tačiau diskusijų metu konstatuota, kad esminė kliūtis yra kita: federacija neturi rinkodaros medžiagos, su kuria iniciatyvus asmuo ar grupė galėtų eiti pas potencialius rėmėjus. Prisideda ir tai, kad stipriausi Lietuvos šachmatininkai nenoriai reklamuojasi, o be laiku sudaryto metinio kalendoriaus apskritai labai sudėtinga konkrečiai kalbėtis su rėmėjais.

- 2.1.1. Parengti LŠF vardu patrauklų pristatymą apie šachmatų naudą visuomenei ir verslui – vieną medžiagą, kurią galėtų naudoti visi renginių organizatoriai šalyje, kalbėdami su potencialiais rėmėjais.
- 2.1.2. Užtikrinti, kad ateinančių metų metinis renginių kalendorius būtų sudaromas laiku, pavyzdžiui, iki spalio pabaigos.
- 2.1.3. LŠF Taryba galėtų paskirti vieną ar kelis narius, kurie nuolat padėtų renginių organizatoriams visoje šalyje bendrauti su potencialiais rėmėjais.
- 2.1.4. Pakviesti pasiekimų turinčius Lietuvos šachmatininkus tapti federacijos reklaminiais veidais.
- 2.1.5. Pasiūlyti rinkodaros studentams praktikos vietą LŠF, nes dalį viešinimo ir rėmėjų paieškos darbų galėtų atlikti praktikantai.
- 2.1.6. Persvarstyti oficialių LŠF turnyrų ir paslaugų „kainodarą“ – neretais atvejais oficialių turnyrų startiniai mokesčiai ir LŠF paslaugų (pavyzdžiui, reitinguojamų turnyrų registravimo) įkainiai atrodo ženkliai per maži ir nebeatitinkantys Lietuvos ekonominės situacijos, o jų padidinimas galėtų būti paspirtis LŠF biudžetui.

2.2. Standartinių (klasikos) turnyrų organizavimas

Forume buvo konstatuota, kad klasika Lietuvoje nyksta: turnyrų per mažai ne vasaros laikotarpiu ir ypač mažai jų yra patrauklių profesionaliems žaidėjams, o esamas kalendorius nėra subalansuotas nuo tarptautinio iki regioninio lygmens. Dalyviai pabrėžė, kad svarbus ne tik prizinis fondas, bet ir kokybiškas varžybų organizavimas bei turnyrų susiejimas su tikslinių varžybų kalendoriumi.

- 2.2.1. Paskatinti turnyrų organizatorius dažniau rengti savaitgalinius klasikinių šachmatų turnyrus (5 ratai, pradedant penktadienio vakare, baigiant sekmadienio vakare); tai pigiausias būdas grąžinti klasiką į kalendorių ne vasaros laikotarpiu. Taip pat verta skatinti Lietuvos miestų čempionatų organizavimą.
- 2.2.2. LŠF galėtų pasidalindama gerąja praktika ir ryšiais padėti Lietuvos turnyrų organizatoriams, kad per metus surengtume bent vieną norminį turnyrą.

- 2.2.3. Metinį kalendorių siėti su tikslinių tarptautinių varžybų (FIDE) kalendoriumi ir palaikyti tęstinius vietinius ir tarptautinius projektus – taip turnyrai įgyja aiškią vietą žaidėjo metų plane.
- 2.2.4. Kai kuriuos LŠF turnyrus perleisti organizuoti regionų renginių organizatoriams (entuziastams) – tai vienu metu ir išplečia geografiją, ir atlaisvina federacijos išteklius.

2.3. Neturnyriniai šachmatų renginiai

Konstatuota, kad neturnyrinių renginių Lietuvoje mažai, o federacija neturi tokio produkto – nors būtent per juos šachmatai pasiekia žmones, kurie į turnyrą niekada neateitų. Miestų šventėse ir mažesniuose miesteliuose šachmatų nesimato, o simultanus praktiškai veža tik pavieniai žaidėjai.

- 2.3.1. Plėsti simultanų praktiką, įtraukiant ir kitus žinomus Lietuvos šachmatininkus. „Simultanas su titanu“ projektas Vilniuje gali būti naudojamas kaip geroji praktika.
- 2.3.2. Atrasti iniciatyvius žmones regionuose, kurie tokius renginius vestų, ir palaikyti nuolatinį ryšį su jais.
- 2.3.3. LŠF galėtų nuolat dalintis informacija apie neturnyrinius renginius, kad viename regione išbandyta idėja pasiektų kitus.
- 2.3.4. LŠF galėtų prie dalyvavimo renginiuose prisidėti įranga / inventoriumi (pvz. palapine).
- 2.3.5. Greta įprastinio simultano formato, daugiau dėmesio skirti publikai itin patraukliam metodui, kai stiprus žaidėjas prieš vieną ar kelis varžovus žaidžia nežiūrėdamas į lentą.
- 2.3.6. Labiau išnaudoti žiniasklaidos ir interneto portalų (pavyzdžiui, www.alfa.lt) galimybes viešinant tokius renginius.

2.4. Lietuvos suaugusiųjų OPEN čempionato formatas

Dalyviai konstatavo, kad prie dabartinio čempionato formato labai sunku vykdyti tarptautinius normatyvus, o čempionato datas paskelbiamos per vėlai, todėl žaidėjai nespėja jo įtraukti į savo metų planą.

- 2.4.1. Čempionato datas skelbti kuo anksčiau – kartu su metiniu renginių kalendoriumi, kad žaidėjai galėtų planuoti savo sezoną.
- 2.4.2. Čempionatą rengti dviem etapais: OPEN pusfinalyje galėtų dalyvauti visi norintys, o OPEN finalą rengti uždara šveicariška sistema (pavyzdžiui, 24 dalyviai) su reitingo apribojimu (pavyzdžiui, nuo 2200 ELO). Į finalą taip pat patektų Lietuvos U-16 ir U-18 čempionai, o kvietimą gautų ir moterų čempionato laimėtoja (ar prizininkės) (3.3 p.). Toks formatas sukurtų realesnę galimybę vykdyti tarptautinius normatyvus (turint omenyje ir 2.4.4 p.) ir kartu duotų jaunesiems žaidėjams aiškų kelią į suaugusiųjų šachmatų.
- 2.4.3. Svarstyтина idėja: čempionatą rengti kartu su kito formato čempionatu (pavyzdžiui, U8). Tai leistų mažinti OPEN finalo organizavimo išlaidas ir padarytų renginį patrauklesnį viešbučiams bei kitoms vietoms, su kuriomis deramasi dėl salės nuomos.
- 2.4.4. Svarstyтина idėja: į Lietuvos čempionatą pakviesti kelis aukšto reitingo žaidėjus iš užsienio – pavyzdžiui, po du didmeistrius iš Lenkijos, Latvijos ir Estijos. Tai potencialiai finansinis klausimas (honorarų jiems, taip pat didelės tikimybės, kad jie ir iškovo pagrindinius prizus).

2.5. Jaunių čempionatų formatai

Grupės vertinimu, visų amžiaus grupių klasikinių čempionatų kokybiškai ir kartu ekonomiškai sutalpinti vienoje vietoje praktiškai nebeįmanoma. Nors šveicariškos sistemos turnyrai ne visada objektyviai išaiškina stipriausius žaidėjus, alternatyva potencialiai yra per brangi. Dalį dalyvių jau dabar atbaido transportas, kainos, atvykimo sąlygos. Šios potėmės sprendimai glaudžiai susiję su 1.3 punkte aprašyta diskusija, kurioje forumo dalyvių vizijos išsiskyrė.

- 2.5.1. Kreiptis į savivaldybes dėl patalpų: didesnę ir kokybiškesnę salę būtent čempionatams (ne komerciniams turnyrams) kartais galima gauti be (didelių) nuomos išlaidų.
- 2.5.2. Plėsti čempionatų geografiją pasitelkiant kitų miestų iniciatyvius žmones – taip renginiai pasiskirstytų po šalį, o ne koncentruotųsi vienoje vietoje.
- 2.5.3. Sprendimo pirmiausia ieškoti skaidant įskaitas, o ne keičiant žaidimo sistemą: ratų sistema, nors ir objektyvesnė, prie dabartinio dalyvių skaičiaus yra per brangi.
- 2.5.4. Masinius vaikų čempionatus rengti kuo trumpesnius ir patogesnius dalyviams, laiko kontrolę derinant prie FIDE komunikuojamų tarptautinių standartų. Aukščiausią meistriskumą parodžiusiems žaidėjams bei jaunių rinktinės kandidatams kurti mažesnio masiškumo, ilgesnės laiko kontrolės formatus – pavyzdžiui, 90+30 savaitgalinius turnyrus. Tokių savaitgalinių klasikinių turnyrų organizavimas natūraliai yra klubų ir akademijų prerogatyva; LŠF galėtų prisidėti inventoriumi, pavyzdžiui, elektroninėmis lentomis.

3. RINKTINĖS

3.1. OPEN rinktinės treniravimas ir pasirengimas

Kaip buvo konstatuota forume, rinktinės treneris paskiriamas per vėlai, neretai prieš pat išvyką, todėl apie sistemingą pasirengimą kalbėti nebeįmanoma. Antra įvardyta problema – komunikacijos trūkumas: žaidėjai prieš varžybas beveik nesusitinka ir į turnyrą išvyksta kaip pavieniai žaidėjai, o ne kaip komanda.

- 3.1.1. Rinktinės trenerį skirti gerokai prieš varžybas – kartu su metiniu kalendoriumi, o ne prieš pat išvyką.
- 3.1.2. Rengti rinktinės susitikimus ir pasitarimus prieš varžybas – forume buvo įvardyta, kad būtent tokios komunikacijos OPEN rinktinei labiausiai ir trūksta.
- 3.1.3. Ugdyti komandiškumą ir palaikyti šiltesnius Tarybos ryšius su rinktinės nariais – kad atstovavimas Lietuvai būtų vertybė, o ne formalumas.

3.2. OPEN rinktinės komplektavimo principai

Forume buvo įvardyta, kad rinktinės komplektavimo algoritmo apskritai nėra, patekimo kriterijai neaiškūs, o šis neaiškumas mažina ir motyvaciją atstovauti Lietuvai.

- 3.2.1. LŠF Tarybai rekomenduojame parengti ir paskelbti aiškias oficialias OPEN rinktinės formavimo taisykles – pats jų egzistavimas pašalintų didžiąją dalį įtampų.
- 3.2.2. Svarstyтина idėja dėl pačių taisyklių turinio: rinktinė galėtų būti komplektuojama tokia eilės tvarka – pirmiausia Lietuvos čempionas; toliau aukščiausio reitingo žaidėjai pagal griežtą kriterijų (pavyzdžiui, nuo 2500 ELO); visi kiti žaidėjai patektų į kandidatų sąrašą,

iš kurio sudėtį rinktų rinktinės treneris, savo pasirinkimo argumentus pateikdamas Tarybai. Kandidatų sąrašas galėtų būti sudarytas iš Lietuvos OPEN čempionato 2–4 vietų (atmetus tuos, kurie jau pateko pagal reitingo kriterijų), paskui aukštesnio reitingo žaidėjai (pavyzdžiui, nuo 2350 ELO) ir perspektyvūs U-18 žaidėjai (pavyzdžiui, nuo 2300 ELO). Nurodyti reitingo skaičiai yra tik pavyzdžiai diskusijai, o ne siūlomos galutinės ribos.

- 3.2.3. Prieš tvirtinant taisykles rekomenduojame apklausti dabartinius ir anksčiau su rinktinėmis dirbusius trenerius bei pačius rinktinės žaidėjus – būtent jie tiesiogiai susiduria su priimamų sprendimų pasekmėmis.

3.3. Moterų rinktinė ir moterų čempionato formatas

Moterų šachmatuose esminė problema, dalyvių vertinimu, yra pats žaidėjų skaičius: moterų žaidžia santykinai nedaug ir jos palyginti anksti išeina iš sportinio gyvenimo. Prie to prisideda neaiškumas, kurios varžybos yra prioritetinės, todėl nei rinktinės komplektavimas, nei pasirengimas neturi aiškaus atskaitos taško.

- 3.3.1. LŠF Tarybai rekomenduojame parengti ir paskelbti aiškias oficialias moterų rinktinės formavimo taisykles.
- 3.3.2. Iš anksto nustatyti prioritetines (kertines) varžybas ir pagal jas formuoti metų kalendorių – kitaip pasirengimas neturi aiškaus tikslo.
- 3.3.3. Komplektuojant rinktinę iš dalies remtis moterų čempionato finalo rezultatais, tačiau didelį prioritetą teikti ir reitinguotų partijų kiekiui ir reitingo lygiui, kad būtų vertinamas ir žaidimo aktyvumas; kartu vertėtų sugalvoti papildomų motyvacijų būtent už aktyvų žaidimą.
- 3.3.4. Svarstyтина idėja dėl moterų čempionato finalo: kadangi moterų žaidžia mažiau, finalą būtų galima rengti ratų sistema ir atsisakyti atskiro moterų pusfinalio – dalyvės nustatant pagal praėjusių metų rezultatus, reitingą ir aktyvumą, o kelias kviestines vietas paliekant Tarybos sprendimu.
- 3.3.5. Tokį finalą būtų galima vykdyti paraleliai su OPEN pusfinaliu, o čempionato laimėtojai (ar prizininkės) greta prizų įteikti kvietimą į uždarąjį šveicariškąjį OPEN finalą.

3.4. Profesionalių šachmatininkų padėtis

Forume profesionalų padėtis buvo įvardyta per dvi problemas: neaiškius rinktinių atrankos kriterijus ir patriotiškumo stoką atstovaujant Lietuvai. Darbo grupė pažymi, kad be papildomo finansavimo apčiuopiamų sprendimų šioje srityje rasti sunkiausia, tačiau dalis problemos yra ne finansinė.

- 3.4.1. Nuosekliai viešinti Lietuvos šachmatų elitą, kad geriausi žaidėjai būtų matomi ir atpažįstami, o jaunimas turėtų į ką orientotis.
- 3.4.2. Profesionalų padėtį gerinti pirmiausia per aiškius atrankos kriterijus (3.2, 3.3 p.) ir rinktinės ryšių bei komandiškumo stiprinimą (3.1 p.).

3.5. Rinktinių ir delegacijų vadovai

Delegacijos vadovo skyrimo tvarkos praktiškai nėra, o jo pareigos ir funkcijos neapibrėžtos. Praktikoje tai kelia problemų dėl tėvų (ypač vaikų, kurie pirmą kartą patenka į tarptautinius čempionatus) lūkesčių, kad delegacijos vadovas bus ir jų treneris kelionės metu.

- 3.5.1. LŠF lygmeniu apibrėžti delegacijos vadovo pareigas ir funkcijas, atskiriant jas nuo trenerio funkcijų.
- 3.5.2. Varžybose, kuriose organizatoriai apmoka tiek delegacijos vadovo, tiek trenerio išlaidas (išskyrus kelionę), vadovu galėtų būti LŠF direktorius ar jo paskirtas asmuo, o rinktinių treneriai renkami atskirai.
- 3.5.3. Išsiaiškinti FIDE ir ECU taisykles atskiroms varžyboms. Ten, kur organizatoriai suteikia nemokamą apgyvendinimą ir maitinimą tiek delegacijos vadovui, tiek treneriui, tikslinga siūsti abu; vaikų čempionatuose tokios galimybės paprastai nėra, todėl ten tai jau būtų finansinis klausimas.
- 3.5.4. Kai po svarstymų lieka du ar keli kandidatai į delegacijos vadovus ar trenerius – tikslinga apklausti ir pačius jaunuosius šachmatininkus (jų tėvus).
- 3.5.5. Nuolatinis bendravimas su tėvais – forume tai įvardyta kaip svarbiausias jokių lėšų nereikalaujantis veiksmas šioje srityje. Komunikacijos neretai pritrūksta, būna atvejų, kai kviestinė vieta Europos ar Pasaulio čempionatuose lieka neišnaudota kažkam iš prizininkų atsisakius (t. y. pasiūlymas važiuoti nenukeliauja žemesnę vietą užėmusiam vaikui) ir pan.
- 3.5.6. Svarstyтина idėja tolesnei diskusijai: trenerį rinkti keleriems metams, o dėl neutralumo neatmesti ir užsienio trenerio galimybės. Tai potencialiai taip pat finansinis klausimas.

Darbo grupė dėkoja visiems forumo dalyviams už atvirą diskusiją ir pasiūlymus. Pastabas dėl šios suvestinės prašome teikti bet kuriam darbo grupės nariui.

Suvestinė baigta rengti 2026 m. rugsėjo 9 d.